

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi daimi üyesi olan Rusya Federasyonu'nun 24 Şubat 2022'de Ukrayna topraklarını istilaya başlaması, bizzatlı uluslararası güvenlik sisteminin bir çıkmazı olarak uluslararası politikamın gündemine oturdu. Kuşkusuz bu gelişme, pek çok Uluslararası Hukuk konusunu farklı yönlerden tartışmaya açtı. Tüm devletlerin ve uluslararası kuruluşların Rusya'nın bu tavır karşısında, öyle veya böyle bir tutum almalarını gerekli kıldı.

Bu kitapta, Türkiye'nin alanında uzman olan akademisyenleri, Rusya - Ukrayna Savaşı'nı Uluslararası Hukukun çok farklı açılarından ele aldılar. Kitap, bu yönden Ukrayna'yı baştanbaşa kat eden Dinyeper Nehri ve Ukrayna stepleri üzerindeki barut kokusunun yarattığı acıları ve gelişmeleri, Uluslararası Hukuk nazariyinden daha iyi anlamamızı sağlayacaktır.

Stepler, Dinyeper ve Barut:
RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI'NIN
Uluslararası Hukuk Veçhesi

EDİTÖRLER
Dr. Adem ÖZER
Prof. Dr. Fatma TAŞDEMİR

www.adaletyayinevi.com

ISBN 978 605 300 900 0

9 786053 009000

Şişli Başak Cad. No:106
Sakarya / ANKARA
Tel: 0312 251 17 69
Tel: 0312 251 17 64
Tel: 0312 229 00 87
Faks: 0312 251 77 06
adalet@adaletyayinevi.com

EDİTÖRLER

Dr. Adem ÖZER & Prof. Dr. Fatma TAŞDEMİR

Stepler, Dinyeper ve Barut:

RUSYA-UKRAYNA
SAVAŞI'NIN
Uluslararası
Hukuk Veçhesi

STEPLER, DİNYEPER VE BARUT:
UKRAYNA - RUSYA
SAVAŞI'NIN ULUSLARARASI
HUKUK VEÇHESİ

STEPLER, DİNYEPER VE BARUT:
UKRAYNA - RUSYA
SAVAŞI'NIN ULUSLARARASI
HUKUK VEÇHESİ

EDİTÖRLER

Dr. Adem ÖZER & Prof. Dr. Fatma TAŞDEMİR

ADALET YAYINEVİ

Ankara - 2023

ÖNSÖZ

24 Şubat 2022 tarihinde BM Güvenlik Konseyi'nin daimi üyesi olan Rusya Federasyonu, Ukrayna'ya karşı “*Özel Askeri Operasyon*” ismini verdiği bir silahlı saldırı (savaş) başlatmıştır. Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, bu silahlı saldırıyı Uluslararası Hukuk nazarında haklı kılmak için i) Ukrayna, Rusya için bir silahlı saldırı tehdididir; ii) Ukrayna, Donbas'ta soykırım yapmaktadır; iii) Ukrayna'da Neo-Nazi Rejimi vardır; iv) Ukrayna tarihsel olarak Rusya'nın parçasıdır şeklinde özetlenebilecek dört ana başlıkta gerekçelendirmiştir. Bu iddialara ve uzun süredir tanıklık edilemeyen bu konvansiyonel savaşa, uluslararası toplum farklı tepkiler vermiştir. Akademik camiada ise uluslararası toplumun bir nevi anayasası olarak kabul edilen BM Sözleşmesi'nde düzenlenen kuvvet kullanma yasağı, devletlerin egemenliği, siyasi bağımsızlığı ve toprak bütünlüğü, iç işlerine karışma yasağı, halkların self-determinasyon hakkı gibi uluslararası hukukun birçok temel ilkesi sorgulanmaya başlamıştır. Böylece uluslararası barış ve istikrarı tehlikeye atan, son derece yıkıcı etkileri olan ve halen devam eden Rusya-Ukrayna Savaşı, II. Dünya Savaşı'ndan sonra 1945'de San Francisco Konferansı'nda tahayyül edilen Uluslararası Hukuk düzenini büyük kaosun ve krizin içine sokmuştur. İlerleyen günlerde Rusya sık sık nükleer silah kullanma tehdidinde bulunmuş, Ukrayna'ya ait dört bölgeyi (Herson, Zaporijya, Donetsk ve Luhansk) ilhak etmiş ve söylem ve eylemlerini daha da sertleştirmiştir. ABD, AB ve NATO üyesi devletlerin geniş desteğini alan Ukrayna ise Rusya'ya karşı beklentilerin çok ötesinde bir direniş sergilemekte ve mücadeleye devam etmektedir. Sıcak çatışmaların devam ettiği günümüzde taraflar arasında barışçıl bir çözüm yakın vadede pek olası görünmemektedir. Bu nedenle uluslararası barış ve güvenliği tehdit eden Rusya-Ukrayna Savaşı ve Savaşın uluslararası toplum açısından doğurduğu etkiler küresel siyasette önemli bir gündem maddesi olmaya devam etmektedir. Özelde ise Türkiye'nin yanı başında cereyan eden Rusya-Ukrayna Savaşı'nın doğurduğu etkiler, Türkiye'nin askeri, ekonomik ve enerji güvenliği açısından büyük önem taşımaktadır. Rusya-Ukrayna Savaşı'nın farklı veçheleri üzerinde Türkiye'de de akademik çalışmaların yapılması acil bir ihtiyaç olarak kendisini hissettirmektedir. İşte alanında uzman çok değerli akademisyenlerin özverili ve yoğun çabaları ile hazırlanan “*STEPLER, DİNYEPER VE BARUT: UKRAYNA-RUSYA SAVAŞININ*”

ULUSLARARASI HUKUK VEÇHESİ' adlı bu kitap çalışması, Rusya-Ukrayna Savaşı'nı Uluslararası Hukuk perspektifinden masaya yatırmaktadır. Rusya-Ukrayna Savaşı'nın Uluslararası Hukuk açısından farklı boyutlarını incelikle, derinlemesine ve kapsamlı bir biçimde ele almakta ve Türk literatürüne bu alanda önemli bir katkı yapmayı amaçlamaktadır.

Bu bağlamda Kitabın birinci bölümü Rusya- Ukrayna Savaşı'nı Uluslararası Kuvvet Kullanma Hukuku (*jus ad bellum*) açısından ele almaktadır. Bu bölümde, Rusya'nın Ukrayna'ya karşı kuvvet kullanması BM Sözleşmesi 51'inci maddede yer alan meşru müdafaa hakkı, önleyici ve ön-alıcı meşru müdafaa hakkı, davet ile müdahale doktrini, koruma sorumluluğu doktrini, iyileştirici self-determinasyon hakkı, soykırım hukuku, yabancı savaşçılar ve karşı tedbirler konuları açısından ele alınmaktadır.

Kitabın ikinci bölümünde, haksız bir biçimde başlatılan ama haklı bir biçimde yürütülen bir savaş olabileceği hatırd tutularak bir yılı aşkın bir süredir devam eden Rusya-Ukrayna Savaşı, haklı savaş geleneğinin bir uzantısı olan Uluslararası Silahlı Çatışmalar Hukuku (*jus in bello*) açısından değerlendirilmektedir. Bu bölümde, silahlı çatışmaların yürütülmesi esnasında tarafların Uluslararası İnsancıl Hukuk normlarına saygı gösterip göstermediği, ne tür ihlaller gerçekleştirdikleri 1899 ve 1907 Lahey Sözleşmeleri, 1949 Cenevre Sözleşmeleri, 1954 Lahey Sözleşmesi, 1977 tarihli Ek Protokoller, kimi silah sözleşmeleri ve Uluslararası Teamül Hukuku kuralları çerçevesinde ele alınmaktadır. Ayrıca bu bölümde, Rusya-Ukrayna Savaşı'nın artan konvansiyonel ve nükleer savaş risklerine paralel olarak paralı askerler, kitle imha silahları, siber savaş, insansız hava araçları ve otonom silah sistemleri ve uzay hukukuna etkileri gibi alanlarda Uluslararası Silahlı Çatışmalar Hukukunun geleceği üzerine yaratacağı potansiyel etkileri ele alınmaktadır.

Kitabın üçüncü bölümünde Rusya-Ukrayna Savaşı, Uluslararası İnsan Hakları Hukuku açısından ele alınmaktadır. Bu bölümde, Avrupa Konseyi'nin Rusya'yı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi sisteminden ihraç etme süreci ve ihraç kararının insan haklarının korunması açısından etkileri incelenmektedir.

Kitabın dördüncü bölümünde Rusya-Ukrayna Savaşı, Uluslararası Sorumluluk Hukuku açısından ele alınmaktadır. Bu bölümde ilk olarak, Rusya-Ukrayna Savaşı'nda işlenen soykırım, insanlığa karşı suç, savaş suçu ve saldırı suçu bakımından bireysel cezai sorumluluk meselesi ve Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin bu suçlar üzerindeki yargı yetkisi ele alınmaktadır.

Bu bölümde ikinci olarak, Uluslararası Hukuk kurallarının ihlalinin, devletlere atfedilebilecek bir nitelik taşıması hâlinde devletlerin sorumluluğu meselesi ve Uluslararası Adalet Divanı'nın somut uyuşmazlığa ilişkin ihtiyati tedbir kararı ele alınmaktadır.

Kitabın beşinci bölümünde, Rusya-Ukrayna Savaşı'nın küresel ve bölgesel örgütler ve aktörler üzerinde yarattığı etkiler ele alınmaktadır. Bu bölümde ilk olarak, Rusya-Ukrayna Savaşı'nın NATO üzerindeki etkisi ele alınmaktadır. Bu kapsamda Rusya-Ukrayna Savaşı'nın NATO ittifakının üyeleri arasındaki "dayanışma" duygusunu artırdığı; ancak, bu durumun NATO içerisinde var olan tüm sorunları çözemediği vurgulanmaktadır. Bu bölümde ikinci olarak, "bir ekonomik dev, siyasi cüce ve askeri solucan" olarak tarif edilen Avrupa Birliği'nin Rusya-Ukrayna Savaşı'na yaklaşımı, siyasi ve hukuki perspektiften açıklanmaya çalışılmaktadır. Yine bu bölümde, Rusya'nın Ukrayna'yı işgal girişiminin Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı üzerine etkisi ele alınmaktadır. Ayrıca bu bölümde Çin Halk Cumhuriyeti'nin ve Hindistan'ın Rusya-Ukrayna Savaşı'na yönelik tutumları ve Savaşın, Afrika ülkeleri üzerindeki etkileri Uluslararası Hukuk bağlamında değerlendirilmektedir.

Kitabın altıncı ve son bölümünde ise Rusya-Ukrayna Savaşı'nın Uluslararası Deniz Hukuku açısından önemi ve doğurduğu etkiler ele alınmaktadır. Bu bağlamda ilk savaşın ağır siyasi ve ekonomik yaptırımlar altındaki Rusya'nın Arktik politikasına etkileri ve bölgesel politikalara yansımaları ele alınmaktadır. Bu bölümde ikinci olarak, Rusya'nın 2014'te Kırım'ı ilhakı ve 2022'deki Ukrayna'yı işgal girişiminin Karadeniz'in güvenliğine etkileri ve Azak Denizi'nin, Kerç Boğazı'nın hukuksal statüsü üzerindeki yansımaları ele alınmaktadır.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	5
ÖNSÖZ.....	7
İÇİNDEKİLER.....	11
YAZAR LİSTESİ.....	15
KISALTMALAR.....	17

I. BÖLÜM: ULUSLARARASI KUVVET KULLANMA HUKUKU (JUS AD BELLUM) AÇISINDAN RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI

ULUSLARARASI HUKUKTA FETRET VE RUSYA - UKRAYNA SAVAŞI.....	21
<i>Cenap ÇAKMAK</i>	
ULUSLARARASI KUVVET KULLANMA HUKUKU - JUS AD BELLUM - BAKIMINDAN RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI.....	39
<i>Hakkı Hakan ERKİNER</i>	
KIRIM'IN İLHAKINDAN UKRAYNA SAVAŞI'NA RUSYA FEDERASYONU'NUN İDDİALARI: HUKUKİ GERÇEKLER Mİ? JEOPOLİTİK ÇIKARLAR MI?.....	81
<i>Baransel MIZRAK</i>	
KIRIM'IN İLHAKI VE ULUSLARARASI HUKUK.....	125
<i>Mustafa ÇAKIR - Alisher BAKHRONOV</i>	
KIRIM, LUHANSK VE DONETSK BÖLGELERİNDE RUSYA'NIN FAALİYETLERİ VE ULUSLARARASI HUKUK.....	139
<i>Mustafa ERÇAKICA</i>	
ULUSLARARASI ADALET DİVANI'NIN İHTİYATİ TEDBİR YETKİSİ VE RUSYA- UKRAYNA KARARI.....	165
<i>Ali Osman KARAOĞLU</i>	
KORUMA SORUMLULUĞU BAĞLAMINDA RUSYA'NIN UKRAYNA SALDIRISININ DEĞERLENDİRİLMESİ.....	189
<i>Sercan REÇBER</i>	
RUSYA'NIN UKRAYNA'YA ASKERİ MÜDAHALESİ VE DAVET/RIZA İLE ASKERİ MÜDAHALE DOKTRİNİ.....	219
<i>Fatma TAŞDEMİR</i>	
YABANCI SAVAŞÇILAR VE RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI.....	247
<i>Ertuğrul YAZAR</i>	

II. BÖLÜM: ULUSLARARASI SİLAHLI ÇATIŞMALAR HUKUKU AÇISINDAN RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI	
İNSANCIL HUKUK KURALLARI AÇISINDAN RUSYA - UKRAYNA SAVAŞI	279
<i>Cansu ATILGAN PAZVANTOĞLU - Gökhan GÜNEYSU</i>	
HİBRİT SAVAŞ, KONVANSİYONEL SAVAŞ VE NÜKLEER SAVAŞIN GÖLGESİNDE JUS IN BELLO AÇISINDAN 2022 RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI	313
<i>Fatma TAŞDEMİR - Adem ÖZER</i>	
İŞGAL HUKUKU AÇISINDAN RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI.....	343
<i>Mehmet DALAR</i>	
POST-VESTFALYA SİSTEMİNDE HİBRİD RUS - UKRAYNA SAVAŞI VE MİLLİYETÇİ YAPILANMALARIN YÜKSELİŞİ.....	357
<i>Saadat RUSTEMOVA DEMİRCİ</i>	
RUSYA'NIN SAVAŞ YÖNTEMİ VE SİLAHLI ÇATIŞMALAR HUKUKUNDAKİ GELİŞMELER: MESKÛN MAHALDE YOĞUN ATEŞ DESTEK UNSURU KULLANIMI MESELESİ.....	393
<i>Bleda R. KURTDARCAN</i>	
RUSYA VE UKRAYNA SAVAŞINDA İNSANSIZ HAVA ARAÇLARININ KULLANIMI	405
<i>Tarık AK</i>	
RUSYA UKRAYNA SAVAŞI'NIN UZAY SAVAŞI OLARAK MİLLETLERARASI HUKUK BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	431
<i>Nebile Pelin MANTI</i>	
RUSYA'NIN NÜKLEER TEHDİT SÖYLEMİ VE UKRAYNA'NIN NÜKLEER KAPASİTESİ	461
<i>Erdal BAYAR</i>	
ORDULARIN ELİNDEKİ EN UCUZ KİTLE İMHA SİLAHI OLARAK AÇLIK: RUSYA - UKRAYNA SAVAŞI.....	495
<i>Adem ÖZER</i>	
KÜLTÜREL VARLIKLARIN KORUNMASI BAĞLAMINDA RUSYA - UKRAYNA SAVAŞI.....	535
<i>Murat KURUN</i>	
III. BÖLÜM: ULUSLARARASI İNSAN HAKLARI HUKUKU AÇISINDAN RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI	
KAŞ YAPARKEN GÖZ ÇIKARMAK: RUSYA'NIN AİHS DIŞINA İTİLMESİ.....	559
<i>Mehmet CİĞER</i>	

IV. BÖLÜM: ULUSLARARASI SORUMLULUK HUKUKU VE RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI'NDA ULUSLARARASI CEZA MAHKEMESİ VE ULUSLARARASI ADALET DİVANI YARGI YETKİSİ: BİREYSEL CEZAI SORUMLULUK VE DEVLET SORUMLULUĞU..... 579
Cansu KOÇ BAŞAR

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI'NIN ARDINDAN ULUSLARARASI CEZA HUKUKUNU YENİDEN DÜŞÜNMEK..... 603
Merve ÖZKAN BORSA

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI ÖRNEĞİNDE ULUSLARARASI HUKUKTA KOLEKTİF KARŞI ÖNLEMLERLE İLGİLİ BİR DEĞERLENDİRME 639
Gökhan ALBAYRAK

V. BÖLÜM: ULUSLARARASI ÖRGÜTLER, KÜRESEL GÜÇLER VE RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI

RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI'NIN NATO'YA YÖNELİK ETKİLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME..... 657
Arif BAĞBAŞLIOĞLU

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN RUSYA - UKRAYNA SAVAŞI'NA YAKLAŞIMI..... 675
Altuğ GÜNAL

RUSYA FEDERASYONU'NUN UKRAYNA'YI İŞGALİNİN KARADENİZ'E VE KARADENİZ EKONOMİK İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI'NA ETKİSİ..... 707
Ali BAŞARAN

ÇİN'İN UKRAYNA SAVAŞI'NA YÖNELİK TUTUMU: ULUSLARARASI HUKUK, POLİTİKA VE PRAGMATİZM 737
Çağrı Emin DEMİRBAŞ - Cemre PEKCAN

ULUSLARARASI HUKUK AÇISINDAN RUSYA - UKRAYNA SAVAŞI VE HİNDİSTAN'IN YAKLAŞIMI..... 763
Ferhat Çağrı ARAS

RUSYA - UKRAYNA SAVAŞI'NIN AFRİKA'YA ETKİLERİ 785
Huriye YILDIRIM ÇINAR

VI. BÖLÜM: ULUSLARARASI DENİZ HUKUKU VE RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI

UKRAYNA SAVAŞI'NIN RUSYA'NIN ARKTİK POLİTİKASINA ETKİSİ 809
Rabia KALFAOĞLU

RUSYA FEDERASYONU-UKRAYNA SAVAŞI'NIN AZAK DENİZİ'NİN STATÜSÜNE ETKİLERİ..... 835
Ali BAŞARAN

ULUSLARARASI KUVVET KULLANMA HUKUKU - *JUS AD BELLUM* - BAKIMINDAN RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI

Hakkı Hakan ERKİNER*

GİRİŞ

21 Şubat 2022'de Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, 2014'te Ukrayna'nın doğusunda Rusya yanlısı bölücü-ayrılıkçıların Ukrayna topraklarında oluŐturdukları iki *de facto* yönetim olan Donetsk ve Luhansk Halk Cumhuriyetleri'nin bağımsızlığını tanıyan kararnameyi Kremlin Sarayı'nda imzaladı. Hemen sonrasında Rusya Devlet Başkanı Putin, Rus Ordusu'na Donetsk ve Luhansk Cumhuriyetleri'nde barıŐın korunması talimatını verdi. Böylelikle Birleşmiş Milletler (BM) Güvenlik Konseyi'nin 2015 yıl ve 2202 sayılı kararında kabul edilen Minsk AnlaŐmaları iğnendi. Devlet Başkanı Putin, 24 Şubat'ta Ukrayna'ya karşı Rusya'nın "*zel Askeri Operasyon*" adını verdiği silahlı saldırıyı baŐlattı. BM Sözleşmesi madde 2(4)'n düzenlediği Uluslararası Hukukun emredici bir kuralı başka bir ifadeyle *jus cogens* norm olan kuvvet kullanma yasağının ihlali olan bu silahlı saldırıyı, Rusya Devlet Başkanı dört başlıkta belirtilebilecek gerekçelere ve savlara dayandırdı. Bunlar Őu Őekilde sıralanmaktadır: i) Ukrayna, Rusya için bir silahlı saldırı tehdididir; ii) Ukrayna, Donbas'ta soykırım yapmaktadır; iii) Ukrayna'da Neo-Nazi Rejimi vardır; iv) Ukrayna tarihsel olarak Rusya'nın parçasıdır.¹

Yukarıda anılan Rusya'nın dört gerekçesi de Rusya'nın Ukrayna'nın ülkesinde silahlı kuvvet kullanmasını Uluslararası Hukuk nazarında haklı kılmak için oluŐturulmuŐ ve ileri sürülmüŐ savlardır. Öyleyse Rusya'nın bu savlarının doğru ve haklı olup olmadığının incelenip ortaya konulması, Rusya'nın Ukrayna'nın ülkesinde silahlı kuvvet kullanmasının hukuka uygun ve meşru olup olmadığını Uluslararası Hukuk bilimi erevesi ve

* Doç. Dr., Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Hukuk Anabilim Dalı, herkiner@marmara.edu.tr

¹ Hakkı Hakan Erkiner, "Rusya-Ukrayna Savaşı Dairesinde Uluslararası Hukuk Meseleleri", *Uluslararası Akdeniz Hukuk Kongresi 2022 Tam Metin Kitabı*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022a, s. 347

doğrultusunda gösterecektir. Belirtilen incelenmenin yapılabilmesi için Uluslararası Hukukun kuvvet kullanmaya ilişkin kurallarının, kavram ve hukuki müesseselerinin bilinmesi gereklidir. Anılan Uluslararası Hukukta-ki Kuvvet Kullanma Hukukunun diğer bir ifadeyle *jus ad bellum* olarak isimlendirilen hukuki mekanizmanın esaslarının bildirilmesi, incelenen somut olayın yani Rusya'nın Ukrayna'ya karşı kuvvet kullanmasının meşru mu yoksa gayrimeşru mu olduğunun tespiti için hukuki zemin oluşturacaktır. Bu nedenle incelememizin adı da "*Uluslararası Kuvvet Kullanma Hukuku - Jus Ad Bellum - Bakımından Rusya-Ukrayna Savaşı*" olarak seçilmiştir.

Uluslararası Hukuk eldeki incelemede ele alınan somut olaya, Uluslararası Barış ve Güvenlik Hukuku ve Uluslararası Sorumluluk Hukuku mekanizmaları yani düzenekleri ile hukuki reaksiyon verecek olan bir normatif sistemdir, diğer ifadeyle hukuksal tepki verecek olan kurallı bir düzenedir. Etkinliği ve işlevselliği irdelenmeye müstahak olsa da irdelenmeye gerek olmayan aşikâr husus, meşruiyet iddialarının ve gayrimeşruluk ithamlarının devletler tarafından Uluslararası Hukukun kavram, müessese ve mekanizmaları ile yapıyor olduğudur. Bu nedenle Rusya tarafından ileri sürülen savların Uluslararası Hukuka göre, meşru savlar mı yoksa gayrimeşru savlar mı olduğunun tespiti, devletlerarasındaki meşruiyet mücadelesinin bilimsel olarak aydınlatılması için elzemdir.²

İncelememizde "*Rusya'nın 24 Şubat 2022 Saldırısı*" veya kısaca "*Şubat 2022 Saldırısı*" olarak da adlandıracağımız ve Rusya'nın kendisinin "*Özel Askeri Operasyon*" adını verdiği ve Ukrayna'ya karışı sergilediği uluslararası fiilin, Uluslararası Hukuk bakımından meşru bir fiil olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceğinin ancak Uluslararası Kuvvet Kullanma Hukukunun (*jus ad bellum*) esaslarının ortaya konması ile mümkün olacağını yukarıda belirttiğimiz üzere tespit ettik. Burada bu tespitimize ekleyeceğimiz husus Uluslararası Sorumluluk Hukukunun mevcut ilkelerinden yararlanarak, Uluslararası Hukukta bir fiil hakkında yapılmak istenen hukuki değerlendirmeye ilişkin somut olaya uygulanması gereken uluslararası haksız fiiller hakkındaki ihlal ve isnat kurallarından da yararlanacağımızdır. Bu hususları takiben araştırmamızı sonuçlandırabilmemiz için belirttiğimiz hukuki esasları bir kez ortaya koyduktan sonra her ilgili esasın devamında Rusya'nın yer verdiğimiz dört savından mesele ile ilişkili olanını ortaya konulan esaslar doğrultusunda değerlendirip, Uluslararası Hukuk bakımından ortaya çıkan sonucu sunacağız. Bu istikamette araştırmamızda uygulayacağımız yöntem Uluslararası Hukukun öğretisinde yer alan tüm-

² Hakkı Hakan Erkiner, 2022a, s. 347

dengelem ve argümantasyon yöntemi olacaktır.³ Belirttiğimiz yöntem doğrultusunda incelememiz üç başlık ve bunları takip eden bir sonuç kısmından oluşmaktadır. Başlıklar sırasıyla Uluslararası Kuvvet Kullanma Hukukunun Esasları, Uluslararası Kuvvet Kullanma Hukukunun Esaslarının Uluslararası Hukuktaki İsnat ve İhlal Kuralları Doğrultusunda Uygulanması, Uluslararası Kuvvet Kullanma Hukuku Esaslarının Rusya-Ukrayna Savaşı'na Uygulanması biçiminde sıralanmaktadır.

1. ULUSLARARASI KUVVET KULLANMA HUKUKUNUN ESASLARI

Kuvvet kullanılmasını Uluslararası Hukukta evrensel olarak yasaklayan antlaşma BM Sözleşmesi'dir. İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesi ile 25 Nisan 1945'te ABD'nin San Francisco kentinde toplanan konferans sonunda 26 Haziran 1945'te BM'nin kurucu antlaşması kabul edilmiştir. Antlaşma, 24 Ekim 1945'te yürürlüğe girmiştir.⁴ Uluslararası Hukukta uluslararası barış ve güvenliğin temel hukuki mimarisi anılan Antlaşmada yer alan, devletlerin uluslararası ilişkilerinde kuvvet kullanma yasağının mevcudiyeti üzerine kurulmuştur. BM Sözleşmesi madde 2(4)'e göre, "Tüm üyeler, uluslararası ilişkilerinde gerek herhangi bir başka devletin toprak bütünlüğüne ya da siyasal bağımsızlığına karşı, gerek BM'in amaçları ile bağdaşmayacak herhangi bir biçimde kuvvet kullanma tehdidinde ya da kuvvet kullanılmasına başvurmaktan kaçınırlar."⁵ Bu maddede geçen uluslararası ilişkilerin hukuki çerçevesi nedir; yasaklanan kuvvet kullanmadan ne anlaşılmalıdır; acaba ekonomik ve siyasi güç kullanılması maddede geçen kuvvet kullanma yasağına dâhil midir yoksa maddede yasaklanan sadece silahlı kuvvet kullanılması mıdır; madde, neden savaşı değil de kuvvet kullanımını yasaklamaktadır; şayet yasaklanan sadece silahlı kuvvet kullanımı ise *Uluslararası Hukukta* silahlı kuvvet kullanımı nedir ve silahtan ne anlaşılmalıdır gibi sorular bu *jus cogens* normun iyice kavranması için cevaplanması gereken

³ Uluslararası Hukuk bilimindeki tümdengelem ve argümantasyon yöntemi için bkz. Hakkı Hakan Erkiner, *Makaleler ile Uluslararası Hukukun Sosyolojisine ve Uluslararası Hukukun Tarihine Giriş*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2022b, s. 297

⁴ BM Sözleşmesi için bkz. https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/2212020141836_bm_01.pdf (Erişim Tarihi: 26.03.2023). Türkiye, Antlaşmayı Milletlerarası Adalet Divanı Statüsü'yle birlikte 15 Ağustos 1945'te onaylamıştır. 4801 Sayılı Onay Kanunu 24 Ağustos 1945 gün ve 6902 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır; <https://turkiye.un.org/tr/33499-birle%C5%9Fmi%C5%9F-miletler-antla%C5%9Fmas%C4%B1> (Erişim Tarihi: 26.03.2023); United Nations Charter için bkz. <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/full-text> (Erişim Tarihi: 26.03.2023); Charte des Nations Unies için bkz. <https://www.un.org/fr/about-us/un-charter/full-text> (Erişim Tarihi: 26.03.2023)

⁵ BM Sözleşmesi, 1945, Madde 2(4)